

La sequedat estival transforma els nostres boscos en àrees potencialment destinades a desaparèixer.

PAFA GIL

Torna l'estiu; perill d'incendi

¡Toquen a foc!

Com cada estiu, l'elevat risc d'incendis posa en guàrdia l'administració i els sectors de la societat sensibilitzats en la salvaguarda del medi natural, els quals vénen a unir-se a les files d'un voluntariat creixent i cada vegada més organitzat.

Sha inaugurat la temporada amb l'emergència de focus generalitzats d'incendis, tant al Principat i al País Valencià com a les Illes. Les primeres desgràcies notables han estat les 800 hectàrees arrasades el cap de setmana del 10 i 11 de juliol al poble de l'Orxa (el Comtat) i que, a més, no van dubtar tampoc a cobrar-se vides humanes; i l'incendi a Mallorca, el mateix cap de setmana, de més de 300 hectàrees, fruit de l'acció d'un piròman, pel qual Bartomeu Bestard, cònsul dels Estats Units a Mallorca dona una recompensa d'un milió de pesetes.

I és que les característiques del medi natural dels Països Catalans —vegetació típicament mediterrània amb moltes espècies piròfiles; notable presència de matoll, que facilita la propagació ràpida del foc— juntament amb les elevades temperatures i el clima de sequedat són factors favorables perquè es produeixen incendis. A més, cal afegir-hi factors de caire econòmic, com ara l'èxode rural cap a nuclis urbans, que provoquen

l'abandó del bosc com a activitat econòmica i una conseqüent pèrdua de la xarxa de drecceres i camins, els quals permetrien avui arribar amb més facilitat als punts de foc.

PREVISIONS CONTRA UN ESTIU SENSE ESCRÚPOLS

Els vents aponentats que bufen durant els mesos d'estiu incrementen de manera preocupant el risc d'incendis. La sequera envaeix arbrat i matolls que adopten ja una textura potencialment combustible. Contra aquest mal que afecta la nostra vegetació lluiten els governs autonòmics amb la creació dels plans de prevenció d'incendis que es posen en marxa cada any. L'any 87, la Generalitat de Catalunya llançava el programa Foc Verd, vigent encara en els nostres dies, a fi de respondre al tràgic 1986, que es va saldar amb la crema de 70.033 hectàrees d'arbrat i matoll. Hectàrees que contrastaven d'una manera força optimista amb les 1.945 de l'any següent i que certifica-

ven que el pla que havia estat dut a la pràctica complia les exigències requerides.

Per la seua banda, la Conselleria de Medi Ambient de la Generalitat valenciana ha llançat per a aquest estiu el programa Previfoc'93, que pretén reduir ostensiblement el nombre d'hectàrees arrasades mitjançant una vigilància dissuasiva combinada amb una previsió de les situacions meteorològiques de risc del País Valencià. Per a tals efectes, Previfoc'93 ha dividit el territori valencià en set zones, a fi d'aconseguir controls més exhaustius. Les actuacions, pel que fa a prevenció i extinció d'incendis, es classifiquen en tres nivells segons el grau d'importància de cada situació. En aquest aspecte, cal destacar el paper que tenen els ajuntaments corresponents, l'alcalde dels quals, com a cap de Protecció Civil, té el poder de mobilitzar els recursos amb què compta per a la prevenció i extinció. Els serveis proposats per a dur a terme les tasques de vigilància són els diversos cossos de Policia Local, els

membres i les forces de seguretat tant de l'administració autonòmica com estatal, a més dels recursos propis de la Conselleria de Medi Ambient. Tots aquests organismes compleixen, en principi, les mateixes funcions de vigilància en les zones que els han estat assignades. En canvi, en els municipis que tenen Policia Local, aquests seran els qui efectuen els serveis de vigilància.

Però aquest programa, a més de tenir el seu àmbit d'actuació en les zones afectades pel risc d'incendi, preveu el desenvolupament d'una campanya de sensibilització i conscienciació social que inclou des de l'organització de jornades educatives a les escoles, fins a la informació més estesa destinada a la resta de la societat, sense deixar de tenir en compte els subprogrames específics redactats per als usuaris del medi rural –llauradors, etc.– i de la muntanya –campistes, caçadors, pescadors, excursionistes, etc.–.

EL VOLUNTARIAT: UN ELEMENT CLAU

En les tasques de prevenció i extinció d'incendis, molt sovint, el contingent humà especialitzat no és suficient i la presència d'una ajuda suplementària i desinteressada pot ser un factor determinant en l'èxit de l'operació. En un principi, el voluntari eixia a lluitar contra el foc, individualment o en grup, amb aquells estris del camp que tenia més a mà o amb branques d'arbres que trobava pel camí. La logística i els recursos, en aquests casos eren més aviat ínfims i la seua acció –que no per això no deixa de ser lloable– queia en una impotència infructuosa.

Progressivament, i per aconseguir resultats satisfactoris, les diverses administracions autonòmiques i locals han canalitzat i organitzat grups i associacions de voluntaris forestals, destinats notablement a la prevenció i a la vigilància dissuasiva.

En aquest sentit, al Principat s'ha creat al llarg dels darrers anys –concretament des dels incendis del 1986 que van arrasar 70.033 hectàrees d'arbres i matolls– una xarxa de voluntariat que reforça les tasques dels agents professionals en els àmbits operatiu i preventiu. Si fins aquell moment i des de l'any 78, la mitjana d'hectàrees incendiades cada any era de 25.000, a partir del 87 i fins a avui les hectàrees anuals arrasades pel foc no superen les 2.500. No cal dir res

més; les xifres parlen per elles mateixes.

El cos operatiu, és a dir, el contingent especialitzat en l'extinció d'incendis, correspon exclusivament als bombers –els quals depenen del Departament de Governació– que assumeixen la coordinació i l'execució de les tasques d'extinció. Aquest cos es defineix com un grup mixt amb caràcter permanent compost per professionals i voluntaris –que tenen feina pròpia però que acudeixen al punt del sinistre quan són requerits–. Dins del sector operatiu, val a dir que Icona al Principat no té cap competència, que es limita a cedir la seua flota d'hidroavions i altres mitjans aeris, indispensables i de gran utilitat per la seua facilitat per arribar al nucli de l'incendi.

Durant els tres mesos de l'estiu en què el risc d'incendi és certament elevat, els efectius de bombers voluntaris es veuen acompanyats pels auxiliars forestals, de caràcter eventual, però que assumeixen les mateixes funcions.

Per la seua banda, al País Valencià el voluntariat se centra especialment en funcions preventives, tot i que existeixen algunes ajudes amb materials i mitjans per part d'Icona als grups de voluntaris dels diferents municipis que treballen tant en l'extinció com en la prevenció d'incendis.

Però, el voluntariat preventiu a Catalunya s'organitza directament des de la Conselleria d'Agricultura i presenta dues modalitats. Els voluntaris forestals del Principat, ara per ara, integren ja 600 persones que donen suport a la labor de la guarderia, reben els cursos de formació adients i participen en jornades divulgatives així com en tasques de vigilància. Els voluntaris tenen un caràcter individual, és a dir que cadascú s'hi adhereix des del seu propi municipi per col·laborar en qualsevol punt del territori català, contràriament a les Agrupacions

de Defensa Forestal. Les ADF assumeixen les mateixes funcions que els voluntaris amb la diferència que aquestes tenen un caràcter col·lectiu. Les ADF s'agrupen per pobles o grups de pobles –formant les anomenades unitats–, i per comarques. Actualment les ADF compten amb 460 municipis que cobreixen el control d'entre 900.000 i un milió d'hectàrees. Al País Valencià en canvi, la direcció d'aquest tipus d'ajuda desinteressada depèn dels ajuntaments amb què col·labora la Conselleria de Medi Ambient proporcionant-los materials, mitjans i cursos de formació per a grups de voluntaris.

PLANS PILOTS PER A LA PROTECCIÓ MEDIOAMBIENTAL

En la línia d'aquesta sensibilització promoguda des de les institucions per a reduir i prevenir el nombre d'incendis forestals certes entitats cíviques organitzen actuacions divulgatives i de conscienciació de la població.

Així doncs, entre altres, el Pla de Voluntariat per a la Formació i Protecció Medioambiental organitzat pel Centre Excursionista de València que tindrà lloc a Sant Joan de Penyalgosa al llarg del mes d'agost, no pretén crear patrulles forestals organitzades. El seu objectiu és el control i la salvaguarda d'un dels pocs paratges especialment interessants del País Valencià que encara no ha estat afectat per l'acció devastadora del foc; així com també té previst impartir un curs de formació bàsica sobre normativa legal i administrativa relativa a qüestions i problemes ambientals, i als impactes que pot rebre el medi ambient de la mà d'un home cada vegada més sensibilitzat, cada vegada més perillós.

Eliseu T. Climent

Hectàrees forestals cremades (1989-1992)

Fonts: Govern Balear, Generalitat de Catalunya i Generalitat valenciana

